

KRITISKE ANALYSER

**Af Henrik Herløv Lund, uafhængig økonom - cand. scient. adm.
Ikke parti -eller bevægelsesorganiseret medlem af centrum venstre**

www.henrikherloevlund.dk

herloevlund@mail.dk

Notat, 3. rev. udgave

ELDRUP SAGEN: MERE I DEN END LØNSPØRGSMÅL? Og er privatisering af DONG et mål?

Intro: Sagen om bestyrelsesformand Fritz Schurs firing af DONG s administrerende direktør Anders Eldrup er af Schur fremstillet som en pludselig reaktion på nye oplysninger om exorbitante lønforhold for Eldrups nærmeste medarbejdere. Men nye oplysninger peger på, at der ligger en længere magtkamp og modsætningsforhold bag. Eldrup havde måske "for grønne ambitioner" til den traditionelle erhvervsmand Schur? Schur blev i sin tid netop indsat for at tøjle dette.

Og venstremanden Schur blev også i sin tid indsat af finansminister og venstremand Claus Hjorth Frederiksen for at være med til at privatisere DONG. I den forbindelse er det tankevækkende at det fra borgerligt politisk hold forsøges at bruge Eldrup sagen som løftestang for at privatisere DONG. Først var det neoliberalistiske arbejdsgiverorgan Børsen som i sidste uge rejste krav om privatisering gennem et indlæg fra den kendte borgerlige privatiseringsforkæmper professor Ole P. Kristensen. Og senest er det den DF s Kristian Thulesen Dahl – kendt for sine gode forbindelser til Venstre – der rejser privatiseringskravet. Vil Venstre snart følge efter?

Det imidlertid virkelig gode spørgsmål er, hvorfor SRSF – regeringen og finansminister Bjarne Corydon godkendte firingen af Eldrup, hvis politik jo ellers burde have passet regeringens energipolitikgodt.

Er regeringen er blevet bange for at få en dårlig sag, idet rigsrevisionen ville tage lønforholdene i DONG op og regeringen kan være blevet bange for, at man ville få en del af ansvaret, hvis der blev afdækket problematiske forhold. Ligesom det hos Schur ganske givet også har været et motiv at undgå ansvarspådragelse. Hvis det er baggrunden, afslører det imidlertid en meget svag regering, som ofrer en tæt og central allieret på pressen og de borgerliges alter.

Eller er SRSF i virkeligheden langt tættere på en privatisering og dermed ren forretningsmodel for DONG end hidtil antaget? Og dermed tættere på Schur og Venstre. Ikke mindst for på en hurtig måde at få nogle hurtige penge i statskassen

I hvert fald har statsrevisorerne bedt rigsrevision kigge på " statens ejer rolle i relation til at gøre DONG salgbar". Og Børsen har fulgt hurtigt op med at staten kan sælge DONG Energy for mellem 30 og 35 mia. kr. Passer det finansministeren godt, hvis det er borgerlige, der kræver DONG privatiseret, men regeringen som scorer kassen?

Men DONG leverer gas og el til store dele af Danmark og privatisering heraf vil spille ikke bare forbrugere, men også mindre virksomheder i hænderne på et privatmonopol. Man må håbe, at regeringen modstår fristelsen til ved et salg af DONG at score nogle hurtige penge, som på lang sigt vil skade danske interesser og koste det meste af Danmark dyrt.

MERE I FYRINGEN AF ELDRUP END LØNSPØRGSMÅL?

Som bekendt er den angivelige begrundelse for bestyrelsesformand Fritz Schurs firing af DONG s administrerende direktør Anders Eldrup, at Eldrup uden om bestyrelsen skulle have tildelt et antal nære medarbejdere toplønninger langt ud over det normale.

Derimod har Schur afvist, at der skulle gemme sig noget dybere modsætningsforhold og nogen strategisk uenighed mellem ham og Eldrup i sagen.

Dette sidste er imidlertid allerede ved at blive afsløret som forkert, idet det er kommet frem, at Schur tidligere har afvist at forfremme en af de nære medarbejdere, Jakob Barüel Poulsen, til koncerndirektør og øverste chef for den del af DONG, som pågældende reelt varetog ledelsen af: Vindmølleafdelingen.

Dermed er det klart, at det bestyrelsesformanden har fremstillet som en umiddelbar og pludselig reaktion på nye oplysninger fra en ”whistleblower” om lønforhold i virkeligheden er kulminationen på en magtkamp, som går længere tilbage.¹

Hertil er det fra Eldrups side endvidere blevet fremført at de af Schur oplyste lønforhold vedr. nævnte Jakob Barüel Poulsen ikke er korrekte. Schur har fremført, at Poulsen af Eldrup var blevet tildelt ret til 20 mio. ved fratrædelse, mens Eldrup anfører, at der tværtimod var tale om ”stay-on-bonus” altså en ”fastholdelsesordning” og at beløbet i øvrigt var betydeligt lavere. I hvilket tilfælde det ikke skulle have været forelagt bestyrelsen.

Hvordan det forholder sig hermed, må vise sig?

VAR ELDRUP FOR GRØN?

Men både det og oplysningen om, at sagen går længere tilbage, berettiger til at stille spørgsmålet om, hvorvidt der ligger en dybere uenighed i den – både mellem Eldrup og Schur som personer og måske en dybere politisk uenighed.

Man må indtil denne sag sige om Anders Eldrup, at han drev DONG Energy med stor succes. Eldrup blev indsat som direktør i 1999 under SR – regeringen fra en stilling som departementschef i Finansministeriet – altså med en økonomisk politisk baggrund.

Eldrup har haft både visioner om og vilje til at gennemføre en omstilling til grøn energi, som mange virksomheder verden over taler om, men som de færreste formår at gøre til virkelighed.

DONG Energy står i dag som et internationalt forbillede i klimavenlig el- og varmeproduktion, og på bare fem år – fra 2006-2011 – er det lykkedes DONG at reducere CO₂-udledningen pr. produceret kilowatttime med 25 procent.

1) Jf. Johansen, Mathias Ø. , Johan Winther og Bent H. Sørensen: Lang magtkamp bag cheffyring I DONG. Berlingske Business 23.03.12

Disse resultater retfærdiggør ingensinde, hvis der er givet eksorbitante løn- og bonusordninger. Men det hører med til helte- og skurkebilledet, at Anders Eldrup var langt mere visionær på det grønne område end DONG's bestyrelsesformand.²

Fritz Schur derimod er ikke bare traditionel erhvervsmand, men hvor Eldrup generelt er blevet opfattet som SR – mand, er Schur erklæret medlem af Venstre og oven i købet formand for Venstres erhvervsklub.

Som dermed har haft en mere traditionel ”forretningsbaseret” tilgang til DONG i forhold til Eldrups mere ”energipolitiske”.

Onde tunger vil vide, at Schur i 2005 blev sat ind af den efter SR følgende VK – regering netop for at tøjle Eldrups ”grønne ambitioner”.³

POLITISK UENIGHED OGSÅ ELEMENT I FYRINGEN AF DONG?

Tilmed blev Schur oven i købet indsat på et tidspunkt, hvor VK havde store planer om helt at privatisere DONG, således som længe kræver af de neoliberalistiske arbejdsgiverorganisationer DA og DI.

Schur skulle være med til at gennemføre den privatisering.

Det satte imidlertid finanskrisen et punktum for med sine stærkt dykkende aktiekurser og krise på aktiemarkedet.

Men hertil kom også begyndende ”tømmermænd” hos regeringspartneren – De Konservative – som havde fået ”bondeanger” over privatiseringen af Københavns lufthavn og begyndte at bekymre sig over, om en privatisering af DONG også kunne give bagslag og skade det øvrige danske erhvervslivs interesser?

Venstre derimod var fortsat af den opfattelse, at DONG skulle privatiseres, men dette blokeredes under VK af konservative erhvervsministre.

Forsøg på at ”børsnotere” DONG i 2008 mislykkedes i hvert fald.

Men spørgsmålet er, om dette privatiseringsprojekt spiller en rolle i fyringssagen?

2) Jf. Jensen, Carsten: Kom ud af busken Eldrup. Leder Information 15.03.12

3) Jf. Nielsen, Jørgen Steen: Da Eldrup mødte muren. Information 13.03.12.

NEOLIBERALISTISKE KRÆFTER PRØVER AT BRUGE ELDRUP SAGEN SOM LØFTESTANG FOR PRIVATISERING AF DONG.

I hvert fald kunne man i sidste uge se de neoliberalistiske arbejdsgiverorganisationers hoforgan Børsen forsøge at bruge Eldrup sagen som løftestang for igen at sætte privatiseringen på dagsordenen.

Det var den kendte akademiske New Public Management fortaler, Ole P. Kristensen, som i et indlæg i dag i Børsen fik lov til at igangsætte kampagnen. Indlægget har titlen: ”DONG – en politisk fejlkonstruktion”.⁴

Heri forsøges Eldrup sagen og beskyldningerne om exorbitant høje lønninger direkte brugt som løftestang. Det sker med påstanden om, at det offentlige ejerskab ”.. fører til at der soldes med pengene.”.

Derfor konkluderes det, at ”Konstruktionen er forkert. De dele af DONG, der har karakter af infrastruktur – olie og gasrørledninger – bør formentlig blive i offentlig eje. Resten bør – evt. efter en opsplitting af hensyn til konkurrencen – privatiseres.”

BORGERLIGE PARTIER BEGYNDER AT FØLGE OP.

Og nu begynder de borgerlige partier at følge op på denne privatiseringskampagne. Det sker af Dansk Folkepartis Kristian Thulesen Dahl, som direkte kræver, at ”DONG skandalen må føre til et salg”.

Thulesen Dahls argument lyder, at sagen jo viser, ”at staten ikke er velegnet til at være storaktionær i et selskab..”⁵

Og interessant nok kritiserer Thulesen Dahl, at ”DONG (under Eldrup – hhl) har haft en nærmest religiøs tilgang til at investere i grøn energi”.

Begge disse argumentationer peger i retning af, at der er mere i sagen end lønspørgsmål – i hvert fald er det tydeligt at sagen er ved at udvikle sig til noget andet og langt mere.

Man kan i den forbindelse undre sig over, at det er Kristian Thulesen Dahl, som fremfører dette. Men Thulesen Dahl er fra VK – regeringens tid kendt for nære relationer til Venstre og måske har man i Venstre ment, at hvis man selv direkte rejste kravet kunne det smage for meget af partipolitik?

Nu kan Venstre i stedet nøjes med at følge op på DF.

⁴) Jf. Kristensen, Ole P: DONG – en politisk fejlkonstruktion. Børsen 16.03.12.

⁵)Andersen, stig: DONG – skandalen føre til salg. Politiken 24.03.12.

PRIVAT MONOPOL VIL TVÆRTIMOD FØRER TIL FOR HØJE PISER OG RINGERE UDVIKLING OG KVALITET.⁶

Men en sådan privatisering vil være en gyser. For efter fusionen med ELSAM leverer DONG gas og EL til store dele af Danmark. Dermed vil et privatiseret DONG i det relativt lille danske marked få karakter af et privat monopol.

Og private monopoler viser såvel økonomisk teori som faktisk erfaring frister til at misbruge monopolet til oparbejdelse af overskud frem for større økonomisk effektivitet.

Det være gennem at skrue priserne kunstigt højt op såvel som gennem at nedprioritere service, kvalitet og udvikling.

Ole P. Kristensen hævder, at staten bedre kan gardere sig herimod, hvis man har en rent regulerende rolle. Men det er det rene vås: Jo mindre indflydelse det offentlige har, jo mindre kan det bremse udnyttelse af monopolsituationen.

Og alt andet lige giver udefra kommende regulering selvsagt mindre indflydelse end direkte ejerskab.

CEPOS og Venstre skal nok snart slutte op.

HVOR ER REGERINGEN?

Det virkelig gode spørgsmål i denne sag er, hvorfor regeringen og finansminister Bjarne Corydon har bakket Schur op – for uden en forhåndsgodkendelse ville fyringen af Eldrup næppe være sket?

Umiddelbart skulle man tro, at Eldrup ellers i stor udstrækning netop stod for den energiudvikling med øget vindkraft, som er SRSF's energipolitiske mål?

En mulighed er, at regeringen er blevet bange for at få en dårlig sag, idet rigsrevision ville tage lønforholdene i DONG op og regeringen kan være blevet bange for, at man ville få en del af ansvaret, hvis der blev afdækket problematiske forhold. Ligesom det hos Schur ganske givet også har været et motiv at undgå ansvarspådragelse.

Hvis det er baggrunden, afslører det imidlertid en meget svag regering, som ofrer en tæt og central allieret på pressen og de borgerliges alter.

Eller er SRSF i virkeligheden langt tættere på en privatisering og dermed ren forretningsmodel for DONG end hidtil antaget? Og dermed tættere på Schur og Venstre.

I sin tid under VK var S betænkelig ved privatisering netop pga. risikoen for at få et privat monopol.

Men i debatoplæg fra partiledelsen til S-kongressen i september rejses spørgsmålet ”, om grænsen mellem det offentlige og det private er den rigtige eller om det er af og til er et spørgsmål om vanetænkning?”.⁷

6) Dette bygger på Lund, Henrik Herløv: DONG – neoliberalistiske kræfter forsøger at udnytte Eldrup sagen til at løfte privatisering.

Det kan næsten kun forstås som, at S er ved at åbne op for mere privatisering og privat drift.

Det kunne indbefatte DONG, hvorved S – ligesom under SR – ville få nogle hurtige penge i en statskasse, der i forvejen plages af stort underskud. Og S kunne få nogen hurtige midler til velfærdsforbedringer frem til næste valg?

Det er i denne forbindelse i hvert tilfælde bemærkelsesværdigt, at statsrevisorerne har bedt rigsrevision kigge på ”statens ejer rolle i relation til at gøre DONG salgbar”.⁸ På hvis initiativ?

Og dagbladet Børsen har fulgt hurtigt op herpå med at offentliggøre beregninger over, at staten kan sælge DONG Energy for mellem 30 og 35 mia. kr.⁹

Foregår der et spil, hvor sagen bruges som anledning til, at borgerlige kræver privatisering og regeringen så kan ventilere åbenhed heroverfor. Så man tjener nogle hurtige penge, men det ikke ser ud, som om den ”røde” regering selv privatiserer?

SPORENE SKRÆMMER.^{10 11}

Man må indestændigt opfordre til at den nuværende regering – på trods af en tilsvarende situation med pressede offentlige finanser – modstår fristelsen til at tænke kortsigtet i stedet for langsigtet.

I den forbindelse kan man bare se på de negative erfaringer fra privatiseringen af Københavns Lufthavn. Selv borgerlige partier som de Konservative erkender i dag, at privatiseringen af Københavns Lufthavn var en fejl på grund af lufthavnens centrale luftfartspolitiske placering for Danmark, danske forretningsfolk og i dansk lufttransportpolitik.

Med salget af lufthavnen til en australsk fond er udviklingen af lufthavnen blevet forsømt, herunder ikke mindst for Danmark vigtigt indsats med at udvikle nye luftruter via lufthavnen. I stedet trækkes overskud ud af lufthavnen og føres i skattely.

Et tilsvarende eksempel på de negative følger af privatisering af store infrastrukture opgaver kan ses i forbindelse med TDC, der som bekendt blev købt af en række kapitalfonde.

7) Jf. Debatoplæg til S-kongressen om ”Prioriteringer på velfærdsområdet”, s. 4.

8) Jf. Skouboe, Jakob: Kæmpegevinst gemt i DONG Energy.

9) Ibid.

¹⁰⁾ Jf. Lund, Henrik Herløv: Problematiske privatiseringer. 2008.

www.henrikherloevlund.dk/artikler/privatiseringer.doc

11) Dette bygger på Lund, Henrik Herløv: DONG – neoliberalistiske kræfter forsøger at udnytte Eldrup sagen til at løfte privatisering.

TDC blev hurtigt gældsæt til op over skorstenene, da fondene flyttede lånoptagelsen til købet af TDC over på virksomheden selv. Virksomheden er blevet lemlæstet, fordi udenlandske besiddelser, sidevirksomheder, ejendomme osv. er blevet realiseret i kapitalfondenes forsøg på at vriste overskud og kapital ud af TDC. Overfor har forbrugerne TDC søgt at udnytte sin centrale markedsposition til hyppige prisstigninger navnlig på områder, hvor TDC fortsat har en monopollignende stilling, fx ledningsnettet. Fondene hævder, at de effektiviserer TDC. Men i stedet på udvikling og service er fokus under kapitalfondene kommet til at ligge på udlicitering, sale and lease back operationer og allehånde finansielle krumspring.

Det korte af det lange er, at overtagelsen af TDC formentlig hverken har været til fordel for den danske telesektor eller danske telebrugere.

At sælge DONG for at få et øjeblikkeligt beløb i statskassen vil være som at tisse i bukserne: Det varmer et kort øjeblik, men efterlader herefter en klam fornemmelse.

Henrik Herløv Lund, uafhængig økonom – cand. scient. adm.

Ikke tilknyttet politiske partier eller bevægelser.

Denne analyse er udgivet med nyhedsbrevet KRITISKE ANALYSER (om økonomi og velfærd).

Vederlagsfrit abonnement på nyhedsbrevet og på nyhedsbrevet KRITISKE DISKUSIONER (om regering og politik) kan tegnes ved at maile til herloevlund@mail.dk

Analysen kan downloades på www.henrikherloevlund.dk/artikler/DONGprivatiseringegentligtmaal.pdf